

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

Ochrana životního prostředí v rámci vzdělávací oblasti

Člověk a svět práce

Ivana Malcátová

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Ostrově dne 20. června 2012

.....

Poděkování

Děkuji paní Doc. PaedDr. Jarmile Honzíkové Ph.D. za cenné rady a připomínky při zpracování mé diplomové práce.

Děkuji své rodině za trpělivost a maximální podporu v době mého studia na ZČU.

Obsah

Úvod.....	5
1 Nové strategie ve vzdělávání.....	8
1.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	8
1.2 Vzdělávací oblast Člověk a svět práce	9
1.2.1 Cílové zaměření vzdělávací oblasti:	10
2 Klíčové kompetence	12
3 Environmentalismus	13
4 Ekologická témata	15
4.1 Ekologické myšlení	15
4.1.1 „Zahrady a hřiště v přírodním stylu“ v rámci projektu „Nové cesty ekologické výchovy v Sasku a Čechách“	17
4.1.2 Farma Kozodoj	18
4.1.3 Lesní pedagogika.....	20
5 Cesta do hlubin výukových projektů	22
5.1 Vznik projektové metody aneb Trocha historie	22
5.2 Výhody a úskalí projektové metody v dnešní škole	24
5.2.1 Variace na projektové vyučování	26
5.3 Využití projektové metody v předmětu Člověk a svět práce.....	26
5.3.1 Příprava výukového projektu	27
6 Projektová metoda v praxi.....	40
6.1 Myšlenky F. Tonucciho.....	40
7 Návrh projektu Věci, lidi a příroda – škola mého života.....	42
7.1 Očekávané výstupy.....	43
7.2 Klíčové kompetence	43
7.2.1 Kompetence k učení:	43
7.2.2 Kompetence k řešení problémů:	43

7.2.3	Kompetence komunikativní:	44
7.2.4	Kompetence sociální a personální:	44
7.2.5	Kompetence občanské:	44
7.2.6	Kompetence pracovní:	44
7.3	Plánované metody	45
7.4	Organizační formy	45
7.5	Hodnocení	45
8	Plán kooperativního učení	46
8.1	Základní znaky kooperativního učení	46
8.2	Integrovaný tematický celek Věci, lidi a příroda – škola mého života	46
9	Některé aktivity, které byly i s dětmi realizovány	48
9.1	Přírodní galerie	48
9.2	Fantazijní země	50
9.3	Poznání nejbližšího města	53
10	Resumé	58
11	Seznam použité literatury	59
12	Seznam příloh	61
13	Přílohy	62

Úvod

Člověk, jako bytost přírodní i společenská, je denně, chtě nechtě, informována z televizních obrazovek, filmových pláten, stránek časopisů a internetových prohlížečů o všech přírodních katastrofách na planetě Zemi včetně o chování a jednání lidí jako „parazitů“ na tomto světě. Denně jsme multimediálními prostředky zahlceni tragédiemi. Filmový scénáristi a režiséři volí témata, která v lidech probouzí strach a nutí je přemýšlet nad budoucností naší planety.

Nakolik lidé svým působením ovlivňují přírodní katastrofy? Je i naše republika ohrožena? Budeme žít s pocitem strachu o budoucnost?

Pro mnohé z nás přeci slova „svět“ a „Země“ znamenají také domov a právě kvůli domovu bychom se měli zamyslet nad tím, co pro spokojený a bezpečný život nás a našich nejbližších děláme. Měli bychom se zamyslet nad sebou a nad svými činy. Každý z nás může ovlivnit tání ledovců, tropické boře apod., protože právě to, je způsobeno tím, co my, jako lidé, vyprodukujeme.

Životní prostředí je již samo o sobě velkou hodnotou, a proto by si jistě zasloužilo náš respekt. Můžeme ho chránit.

Veškeré živočišné druhy žijící na Zemi, včetně nás - člověka, mají s přírodou vzájemné vazby, není tedy překvapující, že svým jednáním zanecháváme v biosféře i ničující následky.

Jistě Vám někdy prošla rukama nějaká propagační brožura, která nabádá k ochraně životního prostředí. Existuje také mnoho dokumentů či akcí směřující ke zlepšení životního prostředí a dodržování principů trvalé udržitelnosti v běžném životě každého člověka. Je třeba si uvědomit, že člověk je v zásadě považován za živočicha a tak naše existence závisí na zákonitostech přírody.

Je třeba si skutečně uvědomit, že svým každodenním chováním ohrožujeme budoucnost. Nemůžeme stále jen z přírody čerpat, musíme jí i něco nového poskytnout. Lidé by měli přírodu lépe pochopit a vést mladší generaci k tomu, aby se přirozeně v rámci svého životního stylu pustila do hojení některých ran, které jsme přírodě my, lidé, zasadili.

Motto:

*„Sbohem,“ řekla liška. „Tady je to mé tajemství, úplně prostinké:
správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“*

(Antoine de Saint-Exupery, „Malý princ“)

Jsem si jistá, že i žák prvního ročníku základní školy, dokáže říci jednu špatnost, kterou my lidé, naší přírodě způsobujeme. A protože PROJEKT dokáže být důležitým vzdělávacím prostředkem, který podpoří žákův svobodný úsudek a získá celou řadou zajímavých činností, velmi cenné vědomosti a dovednosti důležité pro život, proto jsem se rozhodla blíže se věnovat problematice životního prostředí v kontrastu s krásami naší Země, a tak v dětech probudit chuť něco u sebe samých změnit, začít svět vnímat všemi smysly, nasbírat z krás naší přírody novou energii do dalšího života a chovat se k přírodě tak, aby nám v ní stále bylo krásně.

Z vlastní praxe vím, že žáci na 1. stupni projevují velký zájem o informace související s životem na Zemi. Zajímá je vesmír, počasí, rádi sledují mapy, chtějí se orientovat podle plánů a samy si i vlastní, dle své fantazie, kreslí. Mají velkou chuť znát názvy všech zajímavých savců, ptáků, plazů i hmyzu. Nejmilejšími výlety jsou pro ně cesty do zoologických zahrad.

Už v předškolním věku si rádi hrají s přírodními materiály přímo v terénu. Experimentují s pískem, vodou. Nejoblíbenější hry jsou přímo v parcích, které přímo vybízejí ke stavbám z klacíků, lístků a podobně. Přirozené prostředí je motivuje k námětovým hrám, ve kterých pouští uzdu své fantazie za hranice chápání dospělého člověka. Děti si už od mala všímají, že mají ve svém okolí různé druhy stromů, keřů, trav. A pokud dítě dospělý člověk upozorní na změny, které v rámci ročního období v přírodě probíhají, stačí už jen málo, aby samo dítě nás na další změny, kterých si samo všimlo, upozornilo.

Domnívám se, že pokud v dítěti pěstujeme vztah k přírodě a okolnímu světu už od raného dětství, máme dobře nakročeno k tomu, abychom z něj vychovali osobu, která bude svůj život zakládat nejen na materiálních hodnotách. Vše je samozřejmě velkým úkolem rodičů. Ve výchově se vždy odráží životní styl celé rodiny, ve které člověk vyrůstá.

Ale i my, jako učitelé, můžeme mít na děti veliký vliv. Pokud jim zajímavou a nenásilnou formou představíme svět, ve kterém žijeme, máme na ně jistě stejný vliv jako rodina.

Pravidelným, důsledným, připraveným a kvalitním působením na žáky mohou lépe docílit toho, aby správně poznali a pochopili přírodu. Do jejich podvědomí se pak více přirozeně dostanou možnosti ochrany životního prostředí a zkvalitnění jejich vztahu k přírodě, což má daleko větší efekt.

1 Nové strategie ve vzdělávání

Každý z nás si jistě z hodin dějepisu pamatuje významný rok 1774, kdy byla v Čechách jako součásti Rakouska uzákoněna povinná školní docházka Všeobecným školním řádem Marie Terezie. Panovnice použila větu: "Rádi bychom viděli, kdyby rodičové svých dětí ve věku 6 - 12 let do škol posílali."

Vzdělávání od té doby pošlo samozřejmě řadou změn. Společnost se dostala od triviálních předmětů (čtení, psaní a počítání) přes nekonečně dlouhé výklady, přepisování nesrozumitelných textů a pamětné učení až k dnešnímu Rámcovému vzdělávacímu programu. Cesta to nebyla tak krátká a jednoduchá. Sama si pamatuji, jak jsme několik let jen my, učitelé, pracovali na vlastním a jedinečném Školním vzdělávacím programu.

Od 1. 9. 2007 se v 1. a 6. ročnících začíná povinně učit dle nových Školních vzdělávacích programů. Ve spoustě pedagogů, kteří sami „vyrostli“ podle starých učebních osnov, to byl a jistě ještě je, oříšek. Domnívám se, že velkým přínosem do škol byli mladí a učení pedagogové a zkušení pedagogové, kteří měli chuť na své pracoviště přinést modernější a zajímavější metody.

K dětem se tak najednou začínají dostávat informace ve zcela novém kabátě. Vést žáky ke komunikaci, spolupráci, tvořivosti to je cílem dnešního vzdělávání. Žák by měl získat globální pohled na svět a objevit spojitosti mezi teoretickými znalostmi a tím, co v praktickém životě bude skutečně potřebovat. Je tedy třeba, aby vzdělávání vycházelo především z vlastních zkušeností žáka.

1.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Schválením zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále školský zákon) a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále RVP ZV) dne 24. 8. 2004, dostali učitelé do rukou možnost vytvořit si vlastní vzdělávací program, založený na jejich představách a zkušenostech s výukou. Společným úsilím všech pedagogů na škole, je možno bez dalšího

schvalování vytvořit ucelený Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, podporující pedagogickou autonomii s ohledem na potřeby žáků.

Učitelé už tak nebudou vázáni na tradiční „osnovy“, kterých se musí držet, protože učitel v plánech nepopisuje „co má probrat“, ale popisuje, jaké dovednosti mají jeho žáci mít. Lze tedy velmi snadno některé méně podstatné pasáže látky vynechat či zredukovat, za účelem splnění základních cílů výuky nebo naopak některý přínosný projekt prodloužit.

Pro tvorbu školního vzdělávacího programu je připraven dokument od MŠMT nazvaný jako Manuál pro tvorbu ŠVP. Ten obsahuje kompletní rozbor toho, jak by měl takový program vypadat, co by měl obsahovat a jak ho vytvořit.

Všechny základní školy v České republice měly povinnost připravit do začátku školního roku 2007/08 svůj školní vzdělávací program (ŠVP) a od 1. 9. 2007 podle něj začít vyučovat v 1. a 6. ročníku.

Dostupný z

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1mcov%C3%BD_vzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%AD_program>)

1.2 Vzdělávací oblast Člověk a svět práce

Oblast **Člověk a svět práce** postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech.

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce se cíleně zaměřuje na praktické pracovní dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích oblastí a je jejich určitou protiváhou. Je založena na tvůrčí myšlenkové spoluúčasti žáků.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je rozdělen na 1. stupni na čtyři tematické okruhy, které jsou pro školu povinné:

- ✓ *práce s drobným materiálem,*
- ✓ *konstrukční činnosti,*
- ✓ *pěstitelské práce,*
- ✓ *příprava pokrmů,*

Vzdělávací obsah je realizován na 1. i 2. stupni vzdělávání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu). Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci. V závislosti na věku žáků se postupně buduje systém, který žákům poskytuje důležité informace ze sféry výkonu práce a pomáhá jim při odpovědném rozhodování o dalším profesním zaměření. Proto je vhodné zařazovat do vzdělávání žáků co největší počet tematických okruhů.

(Jeřábek, Tupý, Praha, 2005)

1.2.1 Cílové zaměření vzdělávací oblasti:

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

- ✓ pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce,
- ✓ osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, náradí a pomůcek při práci i v běžném životě,
- ✓ vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku,

- ✓ poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka,
- ✓ autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí,
- ✓ chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení,

(Jeřábek, Tupý, Praha, 2005)

2 Klíčové kompetence

Víme, že klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot. V dnešní společnosti jsou velmi důležité pro další osobní rozvoj jedince, a pro jeho uplatnění v současném i budoucím životě.

Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání. Osvojování klíčových kompetencí je dlouhodobý a složitý proces, který má svůj počátek již v předškolním vzdělávání. Úroveň klíčových kompetencí, kterých žáci dosáhnou na konci vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou. Tvoří pouze nezapomenutelný základ žáka pro celoživotní učení.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány:

- ✓ kompetence k učení,
- ✓ kompetence k řešení problémů,
- ✓ kompetence komunikativní,
- ✓ kompetence sociální a personální,
- ✓ kompetence občanské,
- ✓ kompetence pracovní,

(RVP ZV VÚP, Praha, 2005)

3 Environmentalismus

Průřezová témata jsou dalším vzdělávacím prvkem, který se podílí na rozvoji osobnosti žáka zejména v oblasti postojů a hodnot. Nejedná se o pouhé mezipředmětové vztahy, ale o integraci vzdělávacích obsahů, která se má promítnout především do formování osobnosti žáků. Jedním ze základních principů RVP ZV je podpora komplexního přístupu k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování. Tento princip lze naplňovat např. zavedením integrovaných vyučovacích předmětů nebo právě takovou realizací průřezových témat, ve které se tento komplexní přístup, toto žádoucí propojení, uskuteční.

Závazná jsou jen průřezová témata a tematické okruhy, v případně jednotlivých podtémat se jedná pouze o nabídku a jejich výběr je zcela v kompetenci školy. Dostupný z (< http://www.metodiky.cz/download/vmegs_I_ukazka.pdf>)

Hlavním cílem průřezového tématu environmentální výchovy je odpovědné environmentální chování, tj. takové chování, kdy lidé berou při svém rozhodování v potaz dopady možných řešení na životní prostředí a zapojují se do aktivit určených ke zvýšení kvality životního prostředí a kvality života. Úkolem environmentální výchovy pak je vybavit k tomuto cíli žáky odpovídajícími znalostmi, dovednostmi a motivací.

Environmentální výchova se začala rozvíjet od 70. let 20. století v severní Americe a v západní Evropě v souvislosti s diskusí o problémech životního řešení a nutnosti dohodnout se na strategii k jejich řešení. V roce 1977 pak byla na konferenci v Tbilisi přijata základní definice environmentální výchovy, ze které se vychází dodnes.

Environmentální výchova má za sebou čtyřicet let vývoje a existuje proto řada názorů na to, jak jí efektivně realizovat. V prvním období se předpokládalo, že klíčem k odpovědnému chování jsou především znalosti o ekologii. V řadě zemí včetně České republiky je toto pojetí dosud silně zakotveno. Výzkumy ale prokázaly, že jednoduchá vazba "znalosti - postoje - chování" v environmentální výchově nefunguje a že chování je výsledkem souhry řady vzájemně se ovlivňujících faktorů.

Od 80. let se proto zejména v severní Americe začal prosazovat model environmentální výchovy, který se opíral o výsledky zkoumání faktorů ovlivňujících

odpovědné environmentální chování. Podle něj je u malých dětí nejdůležitější rozvíjet vztah k přírodě (environmentální senzitivitu) a porozumění základním ekologickým principům (např. toky energie, cykly). U starších je pak hlavní důraz kladen na analýzu environmentálních problémů a konfliktů (environmentální konflikty se myslí to, jak je existující problém reflektován různými zájmovými skupinami ve společnosti). K tomu je klíčové rozvíjet u dětí výzkumné dovednosti, jako je třeba schopnost formulovat výzkumnou otázku, sbírat, vyhodnocovat a prezentovat data. Žáci pak samostatně analyzují vybraný environmentální konflikt, vyhodnotí úhly pohledu jednotlivých zainteresovaných stran, možná řešení a vyjádří k němu svoje stanovisko. Na analýzu problémů a konfliktů pak navazuje rozvoj akčních dovedností a znalostí, tj. žáci se na konkrétních příkladech vlastní zkušeností učí, jak mohou k řešení konfliktu sami přispět.

K uvedenému modelu existuje řada alternativ. Od 90. let se mluví o tzv. výchově k udržitelnému rozvoji, která je někdy chápána jako nová vlna environmentální výchovy. Často je s tímto pojmem spojován větší důraz na procesní stránku výuky, akční kompetence a místní problematiku.

Jinými alternativními přístupy jsou např. výchova o Zemi, lokální výchova či hlubinně ekologická výchova. S environmentální výchovou dále úzce souvisí environmentální interpretace, zaměřená na reflexi konkrétní lokality (nejčastěji přírodní) či globální výchova, ve které je environmentální výchova jedním z hlavních témat.

V České republice se pojem environmentální výchova používá záměně s pojmy environmentální výchova, vzdělávání a osvěta (EVVO) či se starším pojmem ekologická výchova.

Dostupný z (<<http://wiki.rvp.cz>>)

4 Ekologická témata

Doba středověku, kdy bylo celkem běžné vyhazovat oknem nejen odpadky a zbytky jídel, ale také výkaly, jsou dnes už našťěstí pouhou historií. Staral se dříve někdo o to, kdo odpadky pod okny odstraní? Obvykle je jednoduše spláchl déšť a odnesl je do nejbližší řeky...Obyvatelé středověkých měst se totiž řídili jednoduchou logikou: Nepotřebné věci je možné vyhodit jen tak na ulici, protože se můžeme spolehnout, že se o ně „pánbůh nějak postará“. Kolem jejich obydlí to zapáchalo a často se šířily i choroby, na které lidé umírali.

Chování našich středověkých předků, které nám dnes připadá barbarské, znamenalo však oproti prehistorickým dobám značný pokrok. Ve starší době kamenné totiž například zůstávaly odpadky přímo na místě, kde zrovna pravěcí lovci jedli a spali.

Mnozí lidé si zkrátka potřebnost hygienických opatření nebrali příliš k srdci. O jejich nutnosti je přesvědčila až krutá událost, kdy se roku 1347 Evropou prostřednictvím krysu začal šířit černý mor.

(Saugout, Ichbiah, Praha)

4.1 Ekologické myšlení

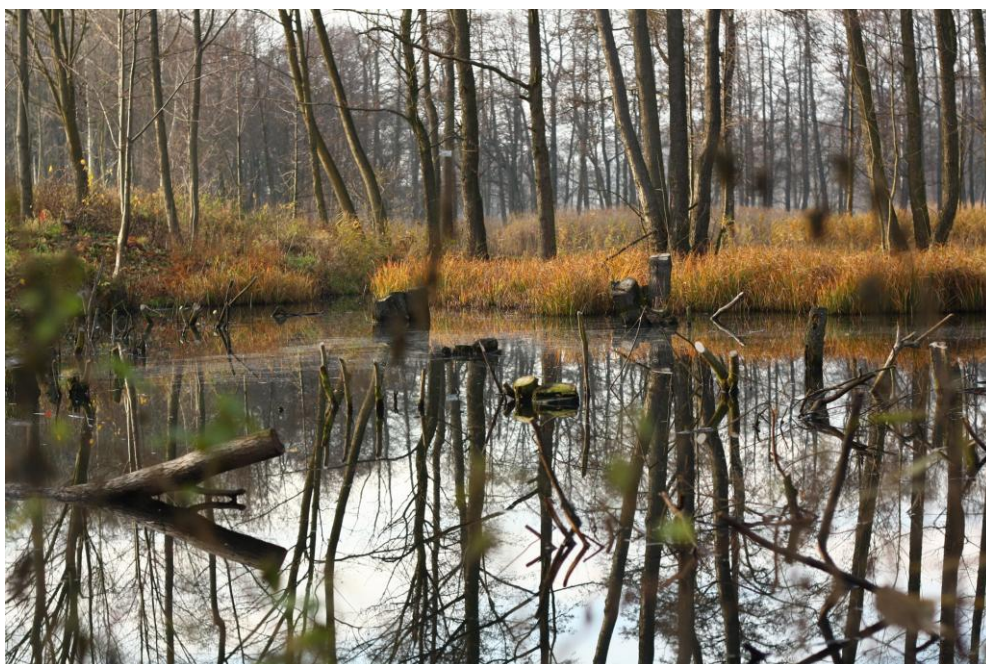
Prostředí, ve kterém dnes žijeme, nesmíme brát automaticky. Vše, co se kolem nás děje, je výsledkem lidské činnosti (ale i pasivity). Mělo by být posláním „nalévat“ do žáků informace o ochraně životního prostředí. Nejedná se o pouhé nic neříkající znalosti, které žákům pomůžou na vysvědčení k dobré známce, ale jde především o lepší pochopení toho, do jakého prostředí jsme se narodili a co můžeme udělat pro to, aby se nám na světě žilo lépe. Žáci tak mohou různými projekty a workshopy objevovat okolní svět a tím se samozřejmě aktivně učit. Ochrana životního prostředí není pouze námětem pro předmět Člověk a svět práce, ale životním stylem každého jedince. Pokud chce ochraně porozumět a chce pro naše prostředí skutečně něco udělat, je třeba už od raného věku změnit myšlení a naučit děti náš okolní svět objevovat, hýčkat, chránit, zvelebovat. Vztah se dá přeci vytvořit i k přírodě.

Každý rok si můžete 22. 4. připomenout v edukačním procesu ekologicky motivovaný svátek Den Země. Svátek, který trvá pouhých 24 hodin, můžeme ve škole krásně využít k tomu, aby žáky inspiroval například k celotýdenním aktivitám, které by měly upozorňovat na dopady ničení životního prostředí a měly by rozvíjet diskuzi o možných cestách a řešení.

Den Země není jediným ekologicky motivovaným svátkem. O měsíc dříve, 22. 3., si připomínáme Den vody. Alespoň tento den bychom měli informovat žáky o nutnosti čistoty, ochraně, šetření. Kolik žáků ví, že je na světě více jak miliarda lidí, kteří trpí nedostatkem pitné vody?

*„Chléb a voda vyvolávají nejvyšší pocit slasti,
jestliže je člověk požívá tehdy, když je potřebuje.“*

(Epikúros)

obr. 1 - V Ostrově

4.1.1 „Zahrady a hřiště v přírodním stylu“ v rámci projektu „Nové cesty ekologické výchovy v Sasku a Čechách“

18. 10. 2011 jsem se účastnila velmi zajímavého zasedání u kulatého stolu v Krajském úřadě v Karlových Varech. Zasedání bylo zaměřeno na nové trendy ve vytváření přírodního a podnětného prostředí pro děti. Hovořilo se o současném nevyhovujícím zařízení a uspořádání dětských zahrad v mateřských školách a městských hřištích. V tuto chvíli spousta z nich nesplňuje požadavky nových trendů. Děti nemůžou přirozeně v zahradách objevovat, experimentovat, rozvíjet svou fantazii, obratnost. Současná městská hřiště jsou zanedbaná a opuštěná, navštěvována rizikovými občany. Existují ale organizace, která se tato místa opět snaží proměnit v živá veřejná prostranství. Místo, kde se budete setkávat se svými přáteli, najdete zde svůj klid pro odpočinek, děti si zde mohou pohrát. Dnes potřebujeme pro děti zahrady, které už těm nejmenším umožní volný pohyb, hru a sledování zákonitostí přírody. Prostředí, ve kterém žijeme, by nás mělo vybízet k příjemnému trávení volného času.

Zápis ze zasedání (viz. Příloha č.1)

Dostupný z (<www.nadace-proměny.cz>)

4.1.2 Farma Kozodoj

Kozodoj je malá rodinná ekologická farma. Naleznete ji v Karlových Varech. Přestože mají městskou adresu, nachází se jejich farma podél řeky a lesa, kde se rozkládají jejich pastviny lemované cyklostezkou s nově vybudovanými fotografickými tabulemi naučné stezky. Díky tomu se staly procházky podél jejich luk oblíbeným relaxačním prostředkem pro místní i výletníky.

Jejich cílem je víc než jen klasické zemědělství, kde se ke zvířatům přistupuje jako k neživým předmětům a jsou uvězněni v „klecích“ velkochovů. Jde jim naopak o co možná nejlépe navozené přirozené prostředí. Ke svým zvířecím svěřencům se snaží přistupovat individuálně a všimnout si jejich potřeb. Když to umožňuje počasí, jsou zvířata celý den na pastvinách.

Na Kozodoji jsou k vidění téměř všechna v Evropě chovaná hospodářská zvířata a jejich celé zvířecí rodiny. Ve vzájemné symbióze zde žijí plemena ovcí, koz, vietnamských prasat, divočák, nejrůznější drůbež, lamy, oslíci, krávy a koně.

Dnešní lidé a především děti, vědí málo o vzniku a původu naší potravy. Neznají přírodní biorytmy. Mnoho z nich si neuvědomuje souvislost mezi jogurtem v lednici a krávou na pastvině. Lidé ztrácí přirozený vztah k zemědělství a přírodě. Děti ve městech poznávají životní prostředí hlavně skrze média namísto aktivních činností přímo v přírodě.

Kozodoj zprostředkovává dětem učivo přes vlastní prožitky. Témata jako zdravé stravování nebo ochrana přírody jsou zde přímo prožité.

Dostupný z (<www.kozodoj.cz>)

S dětmi na farmě Kozodoj:

obr. 2 - Seno pro zvěř

obr. 3 - Krmení ovcí

Další fotografie z výletu na farmu Kozodoj naleznete v příloze č. 2.

4.1.3 Lesní pedagogika

Lázeňské lesy v Karlových Varech v čele s paní Věrou Bartůňkovou nabízejí nejen učitelům, ale hlavně žákům příjemně strávené dopoledne pod širým nebem. Už několik let zvou okolní školy a školky do svého lesního království, aby děti přímo v terénu seznámili s přírodou a zážitkovým učením prohlubovali jejich vztah k fauně i flóře.

Za svou 9 letou praxi ve školství jsem měla již 3x možnost se s paní Bartůňkovou setkat. Poprvé to bylo s žáky 4. ročníku. Podruhé jsem se účastnila i se svými kolegyněmi jejího semináře, na téma, proč pro děti lesní pedagogiku připravuje, a co s nimi v lese dělá. Potřetí jsem se účastnila s dětmi z mateřské školy. Krásné na každém setkání bylo to, že svůj program na poznání lesa vždy přizpůsobila každé věkové skupině tak, aby pro ni byl zajímavý a přínosný.

Výhodou Karlových Varů je, že stačí několik minut chůze nebo pár minut strávené v MHD a jste v lese. Podmínky pro vyučování v terénu a využívání lesa jako vyučovacího prostředku jsou tedy možné.

Zde jsou fotografie pořízené právě ze dne stráveného v lese za účelem poznání nejbližšího okolí a podpory vytváření pozitivního vztahu k přírodě. Fotografie byly pořízeny v září 2011 při akci Lesní pedagogika. Věková skupina: 3 – 7 let.

obr. 4 - Lesní třída

obr. 5 - Brouci

Další fotografie z Lesní pedagogiky naleznete v příloze č. 3.

5 Cesta do hlubin výukových projektů

„Škola jako by si vytvořila svůj vlastní uzavřený svět, ve kterém platí jiné zákony, ve kterém je všechno jenom jako, ve kterém se dítě teprve připravuje na ten opravdový život, který přijde. Zapomínáme na to, že škola je součástí toho opravdového života, že je místem, ve kterém se odehrává pro dítě skutečný život.“

(COUFALOVÁ, 2006, str. 6)

„Tradiční škole“ se vytýkalo a ještě i dnes vytýká leccos. Omezuje svobodu žáka a jeho aktivitu, nerespektuje zájmy dítěte a jeho osobní zkušenosti, opomíjí učení sociálními dovednostem, nereaguje na žákovy individuální předpoklady, učivo podává ve striktně oddělených „škatulkách“ zahlcuje žáky učivem, opomíjí prožitky... Tyto nedostatky hrály velkou roli při školské reformě na přelomu 19. a 20. století a nejvíce podpořily vznik principu projektů.

(Valenta, 1993)

5.1 Vznik projektové metody aneb Trocha historie

„Snahu integrovat učivo ve větších celcích a přiblížit vyučování životu nejdeme i v době velmi vzdálené. Myšlenku seskupení učiva obsahuje již práce Komenského Škola hrou. Pestalozziho genetická metoda se uplatnila ve spontánních projektech realizovaných v prvních letech 19. století. V šedesátých letech 19. století prosazoval ruský pedagog Ušinskij přípravu dětí pro život a ve výuce mateřského jazyka navrhl koncentraci učiva kolem témat, která vycházela ze života dítěte. Rovněž Declory ovlivnil v prvních desetiletích počáteční vyučování seskupováním učiva podle centra zájmu dětí. Propagoval u žáků do devíti let vyučování nediferencované na jednotlivé předměty s odvoláním na jejich celostní vnímání světa. Jeho myšlenky našly uplatnění v Německu, Rakousku a dalších zemích.

Kořeny projektové metody v dnešním pojetí je třeba hledat na přelomu 19. a 20. století v USA, kde vzniklo tzv. hnutí progresivní výchovy.“

(Coufalová, 2006, str. 7)

„Za jakousi předpremiéru projektové metody můžeme považovat snahy R. W. Stinsona, který během působení na zemědělské škole v Massachusetts (1908) užil termín Home projekt pro mimoškolní práci žáků navazující na práci ve škole (například téma pěstování a prodej brambor).

„Ideovým otcem projektové metody je zakladatel a hlavní představitel amerického vzdělávacího progresivismu John Dewey. Dewey se snažil o reformu školy, která by napomohla reformě společnosti. Proto vedle zaměření vzdělávání na dítě vystupuje do popředí i sociální hledisko. Dewey chápe dítě jako komplexní bytost. Uvádí je do situací přiměřených jeho věku a blízkým situacím, se kterými se setkává v dospělosti. Usiluje o to, aby se dítě pořád učilo. Aby mělo dítě potřebu učit se, mělo by vědět, proč se učí. Učivo proto nemůže být uměle vykonstruované, ale mělo by vycházet ze situací, které dítě zná ze života.“

(Coufalová, 2006, str. 8)

Neznamená to ale, že veškeré učení Dewey zcela podřídí zájmům dítěte. Neodmítá tradiční vyučování a nedostává se na pozici krajního pedocentrismu. Prosazuje učení konáním a tzv. činnou školu.

„Myšlenky J. Deweye uvedl plně do praxe jeho blízký spolupracovník William Heard Kilpatrick. Zdůraznil význam zájmu dětí a navrhl koncentrovat učební látku v projektech. Projekty se vztahovaly k životu žáků a k jejich potřebám. Kilpatrickovi nešlo ve vyučování o zvládnutí učiva z hlediska obsahu jednotlivých předmětů, ale především o rozvoj osobnosti dítěte. Zdůrazňuje například odpovědnost žáka za výsledky jeho jednání. Za podstatný rys projektu považuje Kilpatrick plánovitost a silnou vůli žáka uskutečnit projektovaný záměr. Mluví o jednání z celého srdce. Systém plánovité činnosti má silný vliv na mravní rozvoj žáka.“

(Coufalová, 2006, str. 8)

„Projektová metoda byla v různých podobách uplatňována v tzv. pokusných školách, které ověřovaly nové přístupy ke vzdělávání. Zřízení těchto škol bylo povoleno ministerstvem školství od školního roku 1929/30.“

(Coufalová, 2006, str. 8, 9)

„Ve Zlínské pokusné škole probíhal v roce 1931 projekt, ve kterém žáci 2. třídy zkoumali, jak se daří plodinám na dobře hnojeném poli, na málo hnojeném poli a na nehnojeném. Děti hledaly informace v literatuře, upravovaly pole, sledovaly a zaznamenávaly růst plodin. Sklízely, vážily úrodu a výpěstky prodávaly.“

(Coufalová, 2006, str. 9)

„Ke znovuzkříšení projektové metody u nás došlo v souvislosti se snahou o transformaci školství. Projektová metoda se jeví především jako způsob koncentrace učiva. J. Kašová charakterizuje projekt jako integrované vyučování, které staví před žáky jeden nebo více konkrétních, smysluplných a reálných úkolů.“

(Coufalová, 2006, str. 9)

5.2 Výhody a úskalí projektové metody v dnešní škole

Soudobé rámcové vzdělávací programy přímo k projektové metodě vybízejí. Školské dokumenty poskytují učitelům dostatečný prostor k uplatnění této metody. Učitel, by ji měl ale zvolit ve správnou chvíli. Ne vždy a všechno lze učit „projektově“. Neměl by se upínat pouze na projektovou metodu a měl by ji vnímat jako metodu další, doplňkovou.

Není jednoduché správně definovat co je projekt, projektové vyučování. Řada autorů zdůrazňuje jiné rysy. W. H. Kilpatrick zdůraznil praktický význam projektu, J. F. Hoscic zdůrazňuje vlastní aktivitu žáka, J. Adams myslí na předchozí zkušenost žáka, R. Žanta vyzdvihuje důležitost cíle projektu, V. Příhoda zdůrazňuje ideu koncentrace a S. Vrána vnímá a definuje projekt jako žákův odpovědný podnik, který jde za určitým cílem.

(Coufalová, 2006)

Výhody:

- ✓ globální poznávání,
- ✓ koncentrace učiva,
- ✓ mezipředmětové vztahy,
- ✓ propojení teoretických poznatků s praktickými činnostmi žáků,
- ✓ spolupráce s ostatními,
- ✓ žák uplatňuje analýzu i syntézu, učí se řešit problémy,
- ✓ podněcuje intuici, tvořivost a fantazii,
- ✓ kladný vliv na mravní rozvoj žáka,
- ✓ práce s informacemi,

Úskalí:

- ✓ projekt častěji vychází z učitele než od žáků,
- ✓ organizační náročnost, náročnost na přípravu,
- ✓ nesprávná míra volnosti a odpovědnosti dětí,
- ✓ nestrukturovaný výběr z hlediska logiky, chaotičnost výuky,
- ✓ potlačení vnitřní motivace,
- ✓ snaha o vnější efekt,
- ✓ slabší žáci se nezapojí a „skryjí se“,
- ✓ nepřipravenost učitelů na používání projektové metody,
- ✓ učitelům chybí vlastní prožitek a zkušenost s touto metodou,

(Coufalová, 2006)

5.2.1 Variace na projektové vyučování

„Učitelé často hovoří o tom, že v praxi projektové vyučování aplikují. Je však třeba rozlišovat, zda jde o skutečné projekty, o využití jen některého z jejich znaků nebo o dílčí metodu. Za projektové vyučování nelze považovat např. tematickou vycházku, výlet, exkurzi, výtvarnou práci nebo pěstitelské práce bez spoluodpovědnosti žáka. V tomto typu vyučování, kdy dochází k propojení teoretických poznatků s praxí, jde spíše o naplnění zásady názornosti.

Názvem projektová výuka učitelé chybně nazývají samostatnou práci, v níž žáci individuálně nebo skupinově zpracovávají zadané téma s cílem referovat o něm učiteli a ostatním spolužákům nebo vytvořit plakát, který shromažďuje a uspořádává zjištěné poznatky. Tato práce spočívá jen ve zpracování informací z různých zdrojů. Ačkoliv je důležitou aktivizující metodou a žáci se při ní učí potřebným kompetencím pro projektové vyučování, produkt a jeho prezentace nepřekračují sdělení referátu nebo odevzdání domácího úkolu.

Jednou z variant samostatných prací je plněním úkolů podle pracovního listu – žáci vyhledávají nejrůznějším způsobem (z literatury, praxe) odpovědi na jednotlivé zadané úkoly. Tato forma práce nemůže tvořit celý obsah projektu, ovšem samostatná práce s takovými pracovními listy může být jednou z etap projektového vyučování.“
(Tomková a kol., 2009, str. 17)

5.3 Využití projektové metody v předmětu Člověk a svět práce

„Projektová metoda představuje způsob, kterým lze žáky přivést k vyšší aktivitě. Je to metoda umožňující rozvoj tvořivého myšlení. Učitel zformuluje problém a poskytne žákům podnětné otázky a informace. Tím přijímá úlohu organizátora řešení. Žák si sám vyhledává patřičné informace, rozhodnutí a finální řešení. Tato metoda klade zvýšené nároky na učitele, který se musí například vypořádat s problémem nestejně úrovně návyků a dovedností žáků. Učitel musí neustále prohlubovat jejich vědomosti a zvyšovat zájem o učivo, formulovat úkoly do problémových úloh a postupně třídit informace do konkrétní podoby tak, aby vznikla účinná problémová úloha. To vše vyžaduje učitelovu pečlivou přípravu, aby zvládl náročnou organizaci vyučovací hodiny.“

(Honzíková a kol., 2007, str. 44)

„ Pracovní a technická výchova na 1. stupni ZŠ jsou činnosti přímo vybízející k volbě výukových projektů. “

(Honzíková a kol., 2007, str. 166)

V projektovém vyučování se velmi často využívají mezipředmětové vztahy. Výukové projekty tak v rámci projektového vyučování ruší jakékoliv bariéry mezi vyučovacími předměty a vyučovací hodinou. Výhody spatřujeme především v tom, že umožňuje žákům celistvé poznání, neboť propojují jednotlivé předměty, které se jinak vylučují.

„ Děti se učí samostatně rozhodovat, formulovat svoje problémy, plánovat si činnosti. Projekty pak vedou ke konkrétním a hmatatelným výsledkům, kdy děti vytvoří finální produkt – nástěnku, výstavku, plánek apod. Děti pracují ve skupinách, učí se rozdělovat si úkoly, vzájemně komunikovat a spolupracovat. “

(Honzíková, 2001, str. 23)

S projektovou metodou můžeme začít tehdy, pokud jí skutečně rozumíme. Musíme znát její podstatu a pečlivě si celý projekt naplánovat. Už mimo projektové vyučování je nutné vést žáky ke spolupráci, tvořivosti, kooperaci, komunikativnosti, seberegulaci v učení, metodám práce s informacemi a sociálním dovednostem. Celkově se musíme snažit ve vyučování vytvářet takové pracovní podmínky, kdy kooperativní učení, vzájemná diskuze, vyjadřování vlastních názorů a jejich argumentace budou pro žáky běžnou činností.

(Tomková a kol., 2009)

5.3.1 Příprava výukového projektu

Projekt je aktivita, která si vyžaduje náročnou přípravu. Není možné, aby se jednalo o nepromyšlenou činnost. Učitel musí znát cíl, kterého chce dosáhnout. To, že průběh projektu se bude někdy lišit a odklánět od jeho původního plánu, který ovlivní sami žáci, je změna, na kterou by měl být učitel připraven a měl by s tím počítat. Nejde přeci jen o splnění úkolů dle plánu učitele, ale o skutečný zájem žáků a hledání

řešení problému. Učitel by měl být připraven, že bude muset mnohdy reagovat na vzniklé situace, byť s nimi při plánování nepočítal, ale měl by cítit, že díky té změně opět aktivizuje žáky k další činnosti, a že tak společně budou o krok blíže k dosažení cíle.

„Nejdůležitější podmínkou projektového vyučování je vnitřní motivace žáka, jeho vlastní přijetí úkolu, touha vyřešit daný problém a dovést projekt až do fáze konečného produktu. Učitel projekty plánuje, hledá témata, která jsou žákům blízká a promyšlí úkoly. Čím silnější pocit spoluúčasti na projektu žák prožívá a čím silnější je jeho vnitřní motivace, tím je projekt z hlediska vyučování účinnější. V projektu se využívá principu svobodného výběru. Žák může volit z nabízených témat, v rámci tématu si sám stanovit svůj úkol. Vybírá zdroje informací, hledá vlastní způsob zpracování úkolu, plánuje si čas, který bude muset činností věnovat, rozděluje si práci, vybírá pomůcky pro spolupracovníky. Učitel ho podporuje v motivaci, udržuje jeho zájem.“

Motivaci aktivní účasti na projektu podporuje především smysluplnost úkolu, který vyplývá z aktuálních zájmů žáků, z jejich vlastních potřeb. Žáci mohou pracovat v rolích, které připomínají profese nebo sociální pozice z běžného života, takže se tak stávají fotografové, redaktory, režiséry, průvodci, hospodáři, chovateli, ale i občany nebo třeba novomanželi.“

(Tomková a kol., 2009, str. 16)

Často je v projektech důležitá emocionální stránka, prvky dramatické výchovy a simulačních her.

„Vynikající motivací pro projektové vyučování bývá konečný produkt. Žáci mohou vytvořit vlastní noviny, časopis, internetové stránky, film, ale i naučnou stezku, zorganizovat výstavu či módní přehlídku, jet na výlet nebo absolvovat výměnný pobyt v zahraničí. Podstatné je, aby se na tvorbě produktu mohli sami podílet, aby neplnili jen zadání učitele. Čím je produkt náročnější, čím více odpovídá životní realitě a je zaměřen na veřejnou prezentaci s účastí odborníků v dané oblasti, tím kvalitnější je práce žáků.“

(Tomková a kol., 2009, str. 16)

„V praxi je běžná situace, že pokud se žáci s úkolem neztotožní, práce na projektu obvykle ani nezačne a učitelé se žáky hledají jiný, vhodnější úkol. Žáky motivují hlavně obtížné úkoly, které odpovídají činnostem a problémům ve skutečných podmínkách.“

(Tomková a kol., 2009, str. 16)

5.3.1.1 Plánování projektu

5.3.1.1.1 Krátký nebo dlouhý projekt?

„Stanislav Vrána uvádí, že ‚malá věc‘ znamená malý zájem, velká věc velký zájem. Klademe-li si velký cíl, musíme k jeho dosažení vynaložit více energie a projít větší zkouškou vůle. Z těchto slov by mohlo vyplývat, že krátké projekty jsou méně hodnotné než projekty dlouhodobé. Aby měla projektová metoda účinek, musí být pochopitelně její působení na žáky dlouhodobější. Jeden jednodenní projekt zařazený izolovaně na konci pololetí bude pro žáky pravděpodobně příjemným zpestřením, ale jeho přínos pro rozvoj osobnosti žáka bude minimální. Jiná situace však nastane, pokud učitel běžně používá i jiné metody, které vedou k aktivizaci žáků, jejich samostatnosti a tvořivosti. Potom může mít i krátký projekt žádoucí účinek, protože je jakýmsi završením práce, měřítkem úrovně sil. Jednodenní projekty jsou zpravidla dílem učitele. Delší projekt dává více možností reagovat na náměty žáků, promyslet si další postup. Umožňuje žákům pracovat na tématu i mimo prostředí školy. Žáci mají dostatek času na promyšlení strategií řešení problému i na kvalitní práci. Pokud dojde k situaci, s kterou si žáci nevědí rady a na kterou zatím ani s částečnou pomocí učitele vlastními silami nestačí, je možné vložit mezi části projektu i tradiční metody (například výklad).“

(Coufalová, 2006, str. 25)

5.3.1.1.2 Jaký zvolit námět?

„Pracovní námět má být takový, aby:

- ✓ *svou pracovní náročností byl přiměřený duševním i tělesným schopnostem žáků,*
- ✓ *ho bylo možné zhotovit v plánované době z materiálu, který je dostupný,*
- ✓ *dával možnost uplatnění vhodné organizační formy,*
- ✓ *dával možnost využití mezipředmětových vztahů,*
- ✓ *rozvíjel představivost a technické myšlení žáků,*

Málokterý námět bude vyhovovat všem uvedeným požadavkům. Je však na učiteli, aby vybral takový námět, který by vyhovoval co největšímu počtu požadavků.

Do práce je možné zařadit též problémové situace. Ty vytváří učitel problémovými úkoly a tím vede žáky k samostatnému řešení problémů a zároveň jim poskytuje pomoc při jejich řešení. Při plánování problémových úloh se jeví jako významné jejich postupné ztěžování a zvyšování požadavků. Je nutné začínat od jednoduché úlohy, která navazuje na žakovu zkušenost, při které se žák může v představách opřít o konkrétní činnost. Základním předpokladem je vhodná formulace problémových úloh a motivace, která u dětí vyvolá napětí a potřebu tuto situaci řešit. Problémové situace lze také řešit pomocí jednoduchých pokusů a experimentováním.“

(Honzíková, 2001, str. 24)

5.3.1.1.3 Jak projekty plánovat?

Následující body přípravy jsou velmi důležité pro naplánování projektu ať již krátkodobého nebo dlouhodobého. Tyto body by měl mít učitel předem řádně promyšleny. Následně by měl provést nutnou přípravu materiálu, který bude pro projekt potřebovat. Z přípravy je nutné následně vycházet.

Název projektu:

Měl by být pro děti zajímavý, motivující, vystihující podstatu a hlavní cíle projektu.

Autor:

Jméno autora projektu nesmí chybět v žádné přípravě.

Cíle projektu:

Měly by být výstižné, konkrétní, přiměřené věku a schopnostem dětí. Jedná se o specifické cíle, pedagogické záměry, očekávané výstupy.

Typy projektů:

Typ je určen převážně svým cílem, místem, délkou trvání. Je tedy nutné uvést, jak projekt vznikl, kde se bude realizovat, jak dlouho bude trvat, kolik žáků se projektu zúčastní, jaké činnosti jsou pro projekt základní. Typ projektu tedy může být:

- ✓ podle navrhovatele (učitel, žák...),
- ✓ podle místa realizace (školní, domácí, kombinované),
- ✓ podle časové dotace (krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé),
- ✓ podle počtu žáků (pro celou třídu, skupinu, jednotlivce),
- ✓ podle počtu činností (jednostranně, mnohostranně zaměřené),

Nabízené činnosti:

Každý projekt je zaměřen na konkrétní činnosti. Je nutné je v přípravě stručně a přehledně uvést. V příloze mohou být pracovní návody, šablony, hotové výrobky jako motivační prvky.

Zhodnocení projektu:

Za pomoci žáků, rodičů, veřejnosti apod. hodnotí učitel po realizaci každý projekt.

Fáze projektu:

- ✓ přípravná fáze: myšlenková příprava, zpracování plánu, rozdělení jednotlivých činností, materiální příprava,
- ✓ realizační fáze: vyhledávání chybějících informací z různých zdrojů a různými způsoby, navrhování řešení, diskuse o problému a jeho řešení, získávání a využívání manuálních dovedností, využívání tvořivých přístupů, konkrétní výstupy apod.,
- ✓ hodnotící fáze: projekt hodnotíme z hlediska splnění cílů, činnosti dětí, aktivity dětí, výsledků apod.,

(Honzíková a kol., 2007)

5.3.1.1.4 Jak prezentovat a hodnotit projekt?

„Prezentace produktu mimo školu na společensky nebo kulturně významných místech (v muzeu, na zámku) vede žáky ke svědomitější a pečlivější práci, zároveň posiluje jejich sebevědomí a motivuje je k další vlastní činnosti, která obvykle přesahuje rámec zadaného úkolu. Žáci věnují zvýšenou pozornost i svému vzhledu a společenskému chování. V těchto případech se učitelům osvědčilo dát důvěru i žákům, kteří měli v běžném vyučování problémy s chováním. Novou situaci nejen zvládli, ale své chování v následujícím běžném vyučování dokonce pak více kontrolovali. Prožitek úspěchu z projektového vyučování zlepšil vztah žáků ke škole i jejich prospěch.“

(Tomková a kol., 2009, str. 16)

Povzbuzující slova

Povzbuzení a sebedůvěru je třeba žákům dodávat neustále. Při projektovém vyučování tomu není jinak. Zde jsou uvedené některé povzbuzující věty.

Každý dělá chyby.

Jsi typ, který to dokáže.

Neúspěch není zločin.

Děláš pokroky.

Líbí se mi, jak nasloucháš.

Zkus to, můžeš to dokázat.

To je pěkná práce.

Moc Ti děkuji.

To je skvělé.

Cením si tvého znalého chování.

Jsem rád, že znám někoho, jako jsi ty.

Jsem hrdý, že jsem váš učitel.

Výborný nápad.

Vydržel bych vás poslouchat celý den.

Vím, že je to velice obtížné.

Jsem moc rád, že ses rozhodl to zkusit.

(Canfield, Wells, 1995)

5.3.1.1.4.1 Z naší mateřské školy

Na jaře roku 2010 jsem se s dětmi účastnila výstavy na téma „Jarní strom“. Akci pořádala Krajská knihovna v Karlových Varech. Abych u dětí podpořila chuť účastnit se, navázala jsem na tuto výstavu projektem Jarní zahrádka (týdenní projekt, věk 3 – 7 let).

Během celého týdne si děti hrály na malé zahradničky. Pozorovaly klíčení fazole, zasadily společně do truhlíku na školní zahradě Afrikány, staraly se o zalévání. Zajímaly se o další jarní rostliny, poznávaly jejich názvy. Hledaly rozdíly mezi keřem a stromem. Pozorovaly květ stromu.

Naše vrba, kterou jsme si vyrobili, měla své „kořeny“ v proutěném košíku, „kmen“ byl omotaný jutou a „korunu“ stromu jsme vytvořili pomocí květinářské

houby, do které jsme vpichovali živé větvičky. Na ty jsme následně zavěsili několik našich výrobků na téma jaro (barvená vajíčka, papírové slepičky, vatové beránky apod).

Strom, který ve skutečnosti měřil 180 cm, jsme za pomoci rodičů převezli do Krajské knihovny, kde jsme ho společně s dětmi nazdobili. Výsledný produkt jsme prezentovali před zraky dalších soutěžících. Děti si připravily i krátké vystoupení – přednes jarní básně a zpěv jarní písně.

Všechny jarní stromy zdobily knihovnu několik dní po zahájení výstavy, děti byly pyšné na Vrbu, kterou společnými silami vytvořily a často se na ni do knihovny chodily dívat.

Po ukončení výstavy jsme si společně s dětmi přečetli krásné vzkazy návštěvníků knihovny. Chválili naše výrobky a výstava se jim moc líbila. To byla pro děti další milá odměna za jejich práci a snahu.

Obr. 6 - Velikonoční výstava v Krajské knihovně

„Projektové vyučování spěje ke svému cíli – k závěrečnému produktu. Žáci splnili vytyčené cíle projektu a vytvořili produkt (výstavu, divadelní představení, turistického průvodce okolím obce apod.). Jak hodnotit jejich výkony? Do hodnocení se maximálně zapojuje sám žák, hodnotí nejen výsledky, ale i průběh projektu, neboť byl sám jeho hlavním aktérem. Učitel může pro hodnocení připravit otázky, hodnotící archy, dotazníky. Hodnocení se soustředí nejen na nové osvojené vědomosti, dovednosti a klíčové kompetence, ale reflektuje i postoje a sociální dovednosti. V reflexi mohou žáci vyjádřit své prožitky a pocity, poděkovat spolužákům za spolupráci, vyjádřit, co se dozvěděli nového o sobě a o druhých.“

(Tomková a kol., 2009, str. 18)

5.3.1.1.4.2 Příklad hodnotících otázek

Jak se ti pracovalo?

Co ti vadilo?

Pomáhal jsi ostatním?

Zapojil ses do práce?

Spolupracovali s tebou ostatní?

Cítil ses zbytečný?

Jak ses cítil při práci?

Jak jsi postupoval při řešení?

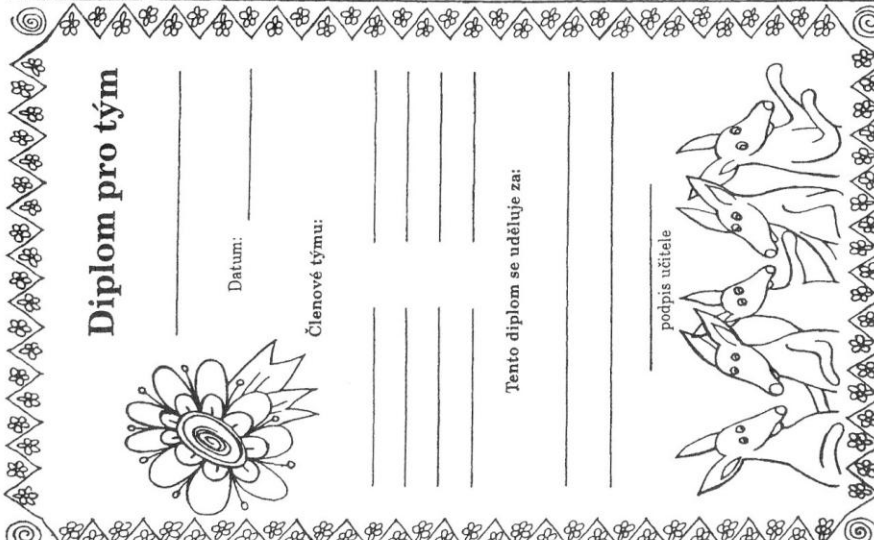
Byl jsi nejistý?

Kdo Ti pomáhal?

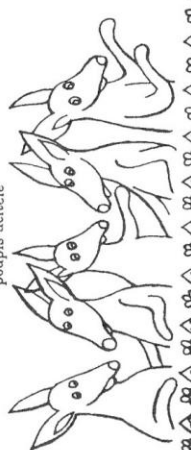
Cítil ses bezpečně?

(Koten, 2009)

5.3.1.1.4.3 Arch pro individuální nebo společné hodnocení

Diplom pro tým

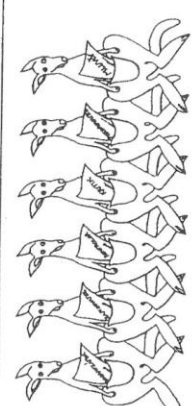

Datum: _____

Členové týmu: _____

Tento diplom se uděluje za: _____

podpis učitele

Arch pro individuální nebo společné hodnocení				
1. Jaké jedno slovo bys použil(a), abys popsal(a) skupinu dnes?				
2. Jaké jedno slovo by popsalo, jakou skupinu bys chtěl(a) mít?				
	ano, vždy	obvykle	příležitostně	zřídka
3. Účastní se každý?				
4. Pokouší se každý ve skupině o takové chování, abyste se cítili dobře? Jestliže ne, co děláte?				
5. Zkoušíte pomoci jeden druhému, abyste dokázali říkat to, co si myslíte?				
6. Nasloucháte jeden druhému?				
7. Dokazujete, že nasloucháte, přikyvováním?				
8. Oznamujete druhým, když se vám něco líbí?				
9. Kladete jeden druhému otázky?				
10. Nasloucháte otázkám a skutečně na ně zkoušíte odpovědět?				
11. Umíte věnovat pozornost jeden druhému?				
12. Je ve skupině osoba, která mluví většímu času?				
13. Existuje způsob, jak zařadit, aby ve skupině každý mluvil přibližně stejně?				

obr. 7 - (Koten, 2009)

5.3.1.1.5 Další způsob plánování – Mentální mapování

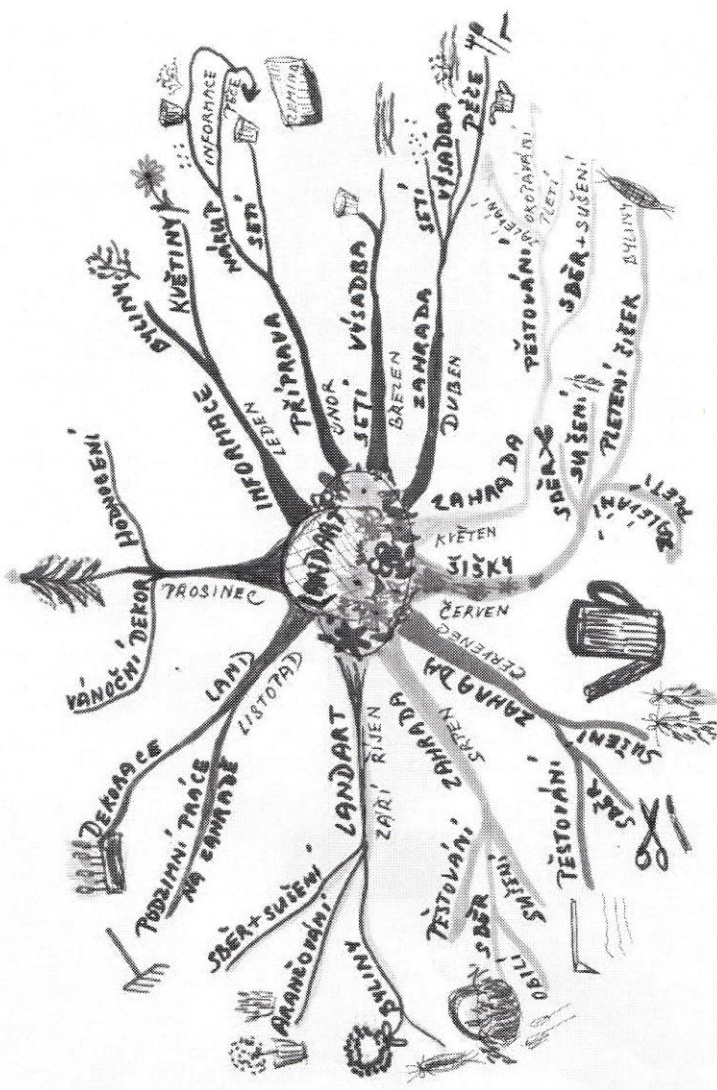
Mentální mapy napomáhají nejen plánovat konkrétní činnosti, ale zároveň napomáhají i utřídit nové informace, které se napojí na již uložené informace.

Mentální mapa nám podává celkový pohled na rozsáhlý předmět či oblast, umožňuje plánovat činnosti nebo postupy, soustřeďuje velké množství údajů. Je možné vždy do mapy operativně doplňovat další myšlenky. Šetří čas, napomáhá lepší koncentraci, zlepšuje organizační schopnosti a napomáhají k rychlejšímu učení a k zapamatování.

Pro vytvoření mentální mapy nám stačí čistý bílý papír, barevné tužky, mozek a představivost.

Ústřední myšlenka (název projektu) je ve středu papíru, aby při plánování byla svoboda působení všemi směry. Hlavní představu, myšlenku je možno vyjádřit i obrázkem – více motivuje mozek k představivosti. Čím je středový obrázek zajímavější, tím více motivuje mozek. Barevné tužky nám napomáhají k lepší orientaci, podporují představivost, vyvolávají nové asociace. Barevné mapě lépe porozumíme. K centrálnímu obrázku tedy připojujeme další barevné hlavní větve, od nich pak větve druhé a třetí... Větve kreslíme jako cesty, které nás vedou k další myšlence. Každá větev by měla mít své klíčové slovo, které zvyšuje účinnost a flexibilitu mapy.

(Honzíková a kol., 2007)

obr. 8 - (Honzíková a kol., 2007)

5.3.1.1.6 Brainstorming

„Autorem této metody je americký psycholog Alex F. Osborn. Určitě znáte situace, ve kterých se vám k dané problematice honí hlavou nápady, ale nechcete je vyslovit, protože se obáváte, že budou pro ostatní nepřijatelné a vy se v kolektivu zesměšníte. Takový pocit můžete mít hlavně v případě, kdy je váš nápad netradiční, kdy očekáváte, že se bude výrazně lišit od námětů ostatních účastníků diskuze. Proto raději mlčíte. Právě takovým situacím se snaží metoda brainstormingu předejít. Účastníci diskuze musí přijmout při brainstormingu určitá pravidla.“

(Coufalová, 2006, str. 23)

- ✓ před řešením hlavního problému zařadíme myšlenkovou rozcvičku (Např. K čemu mohu využít stůl?),
- ✓ tvorba nápadů se odděluje od jejich hodnocení,
- ✓ kvantita vyvolává kvalitu – nápady bez hranic,
- ✓ brainstorming může provádět i jeden účastník sám se sebou,
- ✓ po časové přestávce (i několik dní) začneme nápady hodnotit,
- ✓ brainstorming chce svůj čas, neměl by nás tlačit,

(Coufalová, 2006,)

„Aby se člověk učil, musí být udiven, klást si otázky, formulovat hypotézy, ty pak prověřovat a znovu se vracet k počátku – ke kladení nových, jiných otázek.“

(F. Tonucci)

6 Projektová metoda v praxi

Ať už je projekt chápán teoreticky jakkoliv, základní momenty toho, čemu se říká učební projekt, vyučování v projektech či zájmových komplexech jsou vystavěny na následujících principech:

- ✓ zřetel k potřebám a zájmům dítěte (V projektech se aktualizují zejména potřeba aktivního střetání se světem, potřeba nových zkušeností, poznatků a schopností a potřeba vlastní odpovědnosti za práci.),
- ✓ zřetel k aktuální situaci (Podněty, se kterými se pracuje v projektech, jsou aktuální tím, že přicházejí ve smyslu nyní a zde. Přicházejí z osobní situace jednotlivce, ze školního prostředí, ale i z komunity, blízkého i širšího společenského prostředí – rodiče, ale vlastně všichni lidé, kteří mají dětem co říct.),
- ✓ interdisciplinarita (Namísto izolovaných poznatků a dovedností, které sebou často nese předmětové vyučování, nabízejí projekty celistvé poznání. V projektu se mohou propojit a vzájemně obohatit ty disciplíny, které byly tradičně považovány za oddělené, sobě vzdálené.),
- ✓ seberegulace při učení (Projekt je především podnikem žákův),
- ✓ orientace na produkt (Projekt míří co nejvíce k životu, kdy práce, činnost přináší také produkt a stvrzuje tak smysl učení.),
- ✓ skupinová realizace (Vyučování v projektech znamená přirozené propojení činnosti dětí ve smysluplné týmové práci. Někdy se také zkouší společné projekty dvou nebo několika škol.),
- ✓ společenská relevantnost (Projektové vyučování může být jedním z můstků propojujících život školy se životem obce i širší společnosti.),

(Valenta, 1993)

6.1 Myšlenky F. Tonucciho

V knize *Vyučovat nebo naučit* popisuje Tonucci jak žáci ve 3. ročníku ZŠ popisují v předmětu přírodovědy vertikální průřez květu. Velice zajímavé jsou právě jeho postřehy:

- ✓ uvedená květina z učebnice neexistuje, není to květina, ale „Květina“, skoro koncept květiny, suma její charakteristik, jež takto uspořádané a snadno

pozorovatelné dítě nikdy neuvidí. K takové abstrakci květiny botanikové dospěli po mnoha a mnoha pozorování a třídění. Dítěti ji však předkládáme jako první a hned na začátku. Pak takový úkol ovšem není pobídkou, výzvou dívat se kolem sebe, zvědavě věci pozorovat, protože by stejně takovou květinu dítě nenašlo, ale pobídkou k učení, k zapamatování bez pochopení, k opakování,

- ✓ zobrazení průřezem je těžko pochopitelný grafický postup, který se v učebnicích stále používá, ale nikdy nebyl s dětmi experimentálně vyzkoušen. Z výzkumů, které jsme provedli, vyplývá, že i pro dospělého je velice obtížné představit si průřez nějakého předmětu nebo přejít od průřezu k předmětu celému. Děti dostávají přednost jiným „trikům“, jako je průhledné zobrazení a převrácení,
- ✓ je zde znovu postoj určité nedůvěry v dítě, vyvolává se v něm nedůvěra ve vlastní schopnost poznávat. Bylo by spíše přiměřené, aby děti při poznání vlastního světa vycházely z pozorování reálných věcí, skutečných květin, se kterými se setkávají ve školní zahradě nebo na balkoně vlastního bytu. Tak by se pozorování stalo komunikací za pomoci vyprávění, obrázku, manipulace, atd. Bylo by přiměřené, aby se o těchto materiálech diskutovalo a pracovalo se s nimi, dokud by děti nepochopily, že různé květiny mají jen některé charakteristiky. Tehdy bychom mohli pochopit, že malý osmiletý botanik nechápe květinu jako souhrn pestíků, semeníku, tyčinek, okvětních plátků atd., ale možná jako barvy a vůně – a to by nám pomohlo pochopit více nejen z dětského poznání, ale také z botaniky,

(Tonucci, 1991)

7 Návrh projektu Věci, lidi a příroda – škola mého života

Popis: Tematický celek je zaměřený na pozitivní vztahy ve třídě, procvičení naučeného, poznání nejbližšího okolí školy, využití přírodního materiálu v netradičních činnostech, kladný vztah k přírodě a k historickým památkám, společenské návyky, umění cestovat, poznání města Karlovy Vary, orientovat se ve svém okolí.

Škola: ZŠ Kysleka

Ročník: 1.

Počet dětí: 12

Mezipředmětové vztahy:

- ✓ český jazyk: úroveň vyjadřování, rozvoj slovní zásoby,
- ✓ matematika: uplatnění matematických dovedností v praxi,
- ✓ člověk a jeho svět: fauna a flora v místě, kde žijí, Práce lidí, Prohlubování pozitivních vztahů ve třídě, orientace v okolí, práce s plánem,
- ✓ člověk a svět práce: umění vyjádřit své fantazijní představy pomocí netradičního tvoření

Prostor: třída, zahrada školy, louka za školou, město Karlovy Vary

Časový úsek: 1 týden

Cíle:

- ✓ rozvíjet pozornost, vnímavost a fantazii,
- ✓ vytvářet pozitivní vztah k prostředí, ve kterém žijeme,
- ✓ dodržovat při komunikaci zásady slušného chování,
- ✓ získat informace o svém nejbližším okolí,

- ✓ umění spolupracovat,
- ✓ dokázat ohodnotit svou činnost,

7.1 Očekávané výstupy

Žák:

- ✓ vnímá své okolí jako součást života, má informace o věcech, dějích a lidech kolem sebe,
- ✓ využívá pomůcek, které mu jsou poskytnuty, vyhledává a vytváří si vlastní pomůcky,
- ✓ vyhledává jednoduché údaje o fauně a flóře,
- ✓ rozeznává život na vesnici a život v městě, nachází shody a rozdíly,

7.2 Klíčové kompetence

7.2.1 Kompetence k učení:

Žák:

samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti

poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

7.2.2 Kompetence k řešení problémů:

Žák:

vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností

7.2.3 Kompetence komunikativní:

Žák:

využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

7.2.4 Kompetence sociální a personální:

Žák:

podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá

přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

7.2.5 Kompetence občanské:

Žák:

respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit

7.2.6 Kompetence pracovní:

Žák:

používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky

přístupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření

7.3 Plánované metody

Metoda slovní: Rozhovor, diskuze, vyprávění.

Metody praktické: Tvůrčí činnost, pozorování.

Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků: Problémová metoda, didaktické hry, brainstorming.

Metody myšlenkových operací: Induktivní myšlení.

Metody z hlediska fází vyučovacího procesu: Metody motivační, fixační, diagnostické, klasifikační, aplikační.

Metody dle obsahu vzdělávání: Metoda heuristická (objevitelská).

7.4 Organizační formy

Individuální, hromadné vyučování, skupinové vyučování, kooperativní vyučování.

7.5 Hodnocení

Diplom, slovní hodnocení, hodnotící arch.

8 Plán kooperativního učení

8.1 Základní znaky kooperativního učení

- ✓ pozitivní vzájemná závislost (buď společně plaveme, nebo se společně potopíme),
- ✓ interakce tváří v tvář: činnost v malých skupinách, pokud máme tvář, máme adresáta a bezprostřední zpětnou vazbu,
- ✓ osobní odpovědnost a skládání účtů: výkon jedince je zhodnocen a využit pro celou skupinu,
- ✓ formování a využití interpersonálních a skupinových dovedností,
- ✓ reflexe skupinové činnosti: zabezpečuje myšlení, které vede ke zvýšené intelektové úrovni žáků,

8.2 Integrovaný tematický celek Věci, lidi a příroda – škola mého života

1. den

- seznámení s dětmi, se sociální skupinou,
- seznámení s týdenními aktivitami,
- pomůcky, které budou během celého týdne potřebovat,
- motivace k tématu,

2. den

- sběr přírodního materiálu,
- pozorování, smyslové vnímání,
- informace o nasbíraném,
- fantazijní využití, netradiční techniky,
- nástěnná prezentace,

3. den

- práce s mapou, plánem,
- aktivita ve skupinách,
- rozhovory,
- fantazijní tvoření,

4. den

- výlet do města,
- shromažďování informací o městě,
- poznávání významných míst,
- pravidla slušného chování,
- bezpečnost,

5. den

- prezentace výtvorů,
- hodnocení celého týdne ze strany dětí i učitele,
- hodnocení jednotlivců i pracovních skupin ze strany dětí i učitele,

9 Některé aktivity, které byly i s dětmi realizovány

9.1 Přírodní galerie

Motivace: *Včera jsme si společně povídali o smyslech, kterými už od narození poznáváme celý svět. Díky nim se vše učíme. Představovali jsme si společně, jaký by byl svět bez zraku. Lidé mají ale i jiný hendikep (zjištění, zda děti toto slovo znají). Někteří například mají nemocné ruce a nemohou s nimi pracovat ani se o sebe starat. Takoví lidé často ale krásně tvoří, malují. Štětec si vkládají například do úst nebo kreslí nohou. Dětem jsem ukázala obrázky hendikepovaných dětí. Jednoznačně všichni jejich výtvary obdivovali.*

My dnes nebudeme mít tak těžký úkol jako oni, my si dnes pouze nahradíme při malování štětce něčím, co najdeme v přírodě. Jako by pro nás dnes štětce neexistovali.

Sběr materiálu: S dětmi jsme vyrazili na louku, která je poblíž školy. Děti měly za úkol najít drobnosti, které by bylo zajímavé použít jako výtvarný materiál. Děti sbíraly různé tvary listů, květů, trav. Společně jsme pojmenovávali vše, co děti nasbíraly. Nezapomněly ani na kamínky, uhlíky, klacíky. Vše zajímavé jsme přinesli do třídy.

Obr. 9 – sběr přírodnin

Dětské tvoření: Děti po příchodu do třídy pracovaly individuálně. Zkoušely, jaké stopy za sebou na papíře přírodní materiály zanechávají. Experimentovaly s nimi a díky své fantazii odkrývaly, co by se mohlo v malbě skrývat. Co jim jejich obraz připomíná.

Obr. 10 – stopy přírodních materiálů

Hotové obrazy jsme vyvěsili na nástěnku ve třídě. Některá díla byla obzvlášť vydařená.

Obr. 11 - Nástěnka

Abychom materiál, který jsme si z louky přinesli, maximálně využili, nalepili jsme kousky přírodnin na karton a vytvořili tak „Přírodní galerii“. Děti jsem upozornila na to, že tento výrobek bude mít už zítra úplně jinou podobu (obzvláště, pokud ho vyhotovili z živé přírody – listy, květy).

Další fotografie viz příloha č. 4.

9.2 Fantazijní země

Motivace: *První den jsme si povídali o encyklopediích. Máme ale i jiné druhy knih. Víte, co je slovník? Kuchařka? Leporelo? Atlas? Dětem jsem knihy přinesla na ukázkou. Dám jim možnost listovat v nich. K čemu nám atlas slouží? Jak se jmenují obrázky v atlasu? Kdy mapu využíváme? Víte, co barvy na mapách znamenají?*

Fantazijní země: Děti dostaly za úkol ve dvojicích vytvořit pevninu, o které nám poví svůj vlastní příběh. Jak se jejich země jmenuje, kdo tam žije, jaký živočich obývá tuto pevninu, která pověst se k této zemi váže.

Obr. 12 – tvoření pevniny

Děti si vytvořily jakýsi reliéf z kartonu. Vytrhávaly různé kousky, stavěly je do prostoru.

Obr. 13 - barvení

Venku na školní zahradě „pevninu“ natíraly temperami. Znázorňovaly vodu, lesy, hory. Pak vymýšlely vše o své pevnině. V kroužku jsme si pak o pevninách povídali. Děti mě mile překvapily, skutečně se do své role vypravěče ponořily. Na místě vznikly krásné fantazijní příběhy.

Obr. 14 – fantazijní země

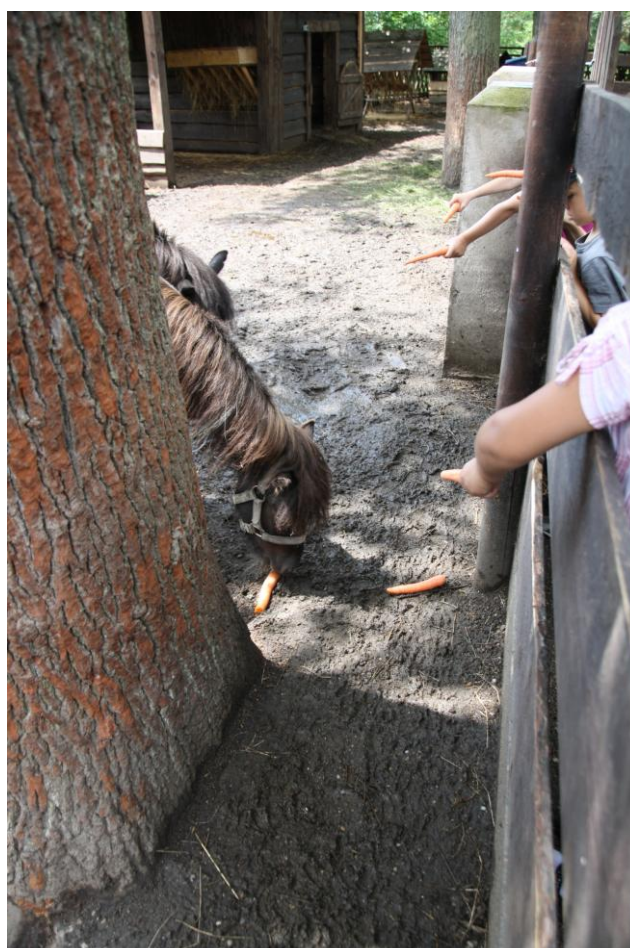
Do vaší fantazijní země se bohužel na výlet vydat nemůžeme, ale můžeme jet objevovat pěkná místa v nedalekém městě Karlovy Vary. A tak jsme s dětmi naplánovali náš výlet.

9.3 Poznání nejbližšího města

Časně ráno jsme s dětmi vyrazili autobusem z Kyselky do Karlových Varů (cca 20Km). Děti měly na starost plán města. Kdykoliv to bylo možné, snažily se orientovat podle plánu. Trasa byla zvolená dopředu. Touha poznat město, znát pověst o založení města, vidět významná místa, to byl cíl našeho výletu. Vše jsme krásně časově zvládli a děti si z výletu odnesli jistě nejen informace, ale i pěkné zážitky.

Obr. 15 - práce s plánem, orientace

Obr. 16 - krmení zvířátek na Dianě

V průběhu celého výletu jsem dětem povídala o Karlových Varech, pojmenovali jsme některé léčivé prameny, památky, kulturní místa.

Na Dianě jsme posvačili a už po vlastních nohách jsme se vydali zpět do centra města. Děti cestou lázeňskými lesy zpívaly, nálada byla velice příjemná.

Autobusem jsme se odpoledne vrátili zpět do Kyselky a děti šly domů.

Závěr

Už od raného dětství nás provází nesmírná chuť po objevování nového, nepoznaného. Současné prostředí školy umožňuje dětem tuto badatelskou touhu plnit a tak se nejen něčemu „učit“ ale skutečně se „naučit“.

Ruku v ruce jde vzdělání s výchovou a na nás učitelích je, nejen vzdělávat, ale formovat samostatné bytosti. Ve spoustě situací jdeme dětem příkladem. Pokud se učitel stane pro žáky přirozenou autoritou a uznávanou osobností, má učitel tu moc, pozitivně ovlivnit žákův vztah nejen ke vzdělání, ale i k životu samotnému. Dosáhnout ale této pozice není v dnešní společnosti vůbec jednoduché.

Domnívám se, že kdyby v našem uspěchaném životě byla jakási „továrna na ideálního učitele“, bylo by studium mnohem jednodušší. Všichni ale dobře víme, že nic podobného neexistuje a člověk se nestává ideálním učitelem získáním magisterského titulu, ale až svými nasbíranými zkušenostmi, tolerancí vůči společnosti, empatií, pedagogickým taktem, celoživotním vzděláváním, hlubokým filozofickým a politickým rozhledem a hlavně chutí být dobrým a spravedlivým učitelem.

Mé představy o životě učitele ve škole byly dlouho do jisté míry zkreslené. Uvědomuji si, že teorie a praxe není vždy v souladu. Pokud se člověk, který má velmi dobré předpoklady být ideálním učitelem, dostane do budovy školy, kde není touha po objevování nových metod a forem výuky, kde vládne nekreativní vedení a „ideální“ učitel je zavřen mezi čtyři šedé zdi a staré lavice, do ruky dostane bílou křídou, stává se z něj ovce, která následuje své stádo.

Tohoto pocitu jsem nabíla ve chvíli, kdy jsem učila na 1. stupni ZŠ a byla jsem pod „vedením“ svých kolegyně a na druhé straně jsem byla studentkou ZČU, kde na nás byly kladeny, co se týká edukačního procesu, úplně jiné požadavky. Při studiu jsem se učila spoustě novým věcem, které jsem nemohla konzultovat se svými pedagogickými kolegy, protože příliš novým trendům neholdovali. Pocítila jsem to také při tvorbě ŠVP, kdy u některých kolegů byla velká nechuť cokoli měnit. Vše bylo jistě i z důvodu nedostačujících informací. Na nový vzdělávací program se už dopředu nahlíželo jako „na problém“.

Tyto zkušenosti mě přivedli k tomu, že je třeba ve svém zaměstnání provést změnu a nenechat se „strhnout“ davem. Mým cílem bylo: dokončit si své vzdělání, abych se následně ve školství (na 1. stupni ZŠ) cítila stejně plnohodnotná jako mé magisterské kolegyně. Abych to, co dělám, dělala skutečně kvalitně a mohla tak i začít na pracovišti prosazovat vlastní názory.

Východiskem byl přechod do předškolního vzdělávání, který mě maximálně uspokojil a jsem moc ráda, že existují i jiné pracovní týmy. Že existují učitelé, kteří mají chuť tvořit a být kreativní.

Do našeho školství bych ráda vnesla spoustu nového a přála bych si své teoretické znalosti převést do praxe.

Jen málokterý učitel se dokáže vcítit do pozice svého žáka, být spravedlivý a nepreferovat jen některé děti. Velmi důležité je, přihlížet k sociální situaci žáka, což většina učitelů dle mých zkušeností, také nezvládá.

Závěrem bych chtěla říci, že si této profese velice vážím a uvědomuji si, že je pro společnost velmi důležitá. Domnívám se, že hlavním posláním učitele je spokojenost žáků a tím i jejich rodičů. Dodat žákům pocitu uplatnění v sociální skupině a dále tak i v životě. Vyzdvihnout žákovy klady a na nich stavět jeho studijní kariéru.

10 Resumé

Ochrana životního prostředí v rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce

Diplomantka se ve své práci zaměří na ochranu životního prostředí jako jeden ze vzdělávacích cílů. Využije výukový projekt jako jednu z možností realizace tohoto cíle a vypracuje ukázkou výukového projektu.

Protecting the environment in the educational field Man and the World of Work

This work focuses on the environmental protection as one of the educational objectives. The writer will use an educational project as one possibility of the realization of this goal and will develop an educational demonstration project.

11 Seznam použité literatury

CANFIELD, *Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků*, 1995

COUFALOVÁ, J. *Projektové vyučování*. Praha: FORTUNA, 2006

ISBN 80-71-68-958-0

HONZÍKOVÁ, J. *Alternativní přístupy k technické výchově*. Plzeň: ZČU, 2007

ISBN 978-80-7043-626-4

HONZÍKOVÁ, J. *Pracovní činnosti na 1. stupni základní školy*. Plzeň: ZČU, 2001

ISBN 80-7082-634-7

JEŘÁBEK, TUPÝ, *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP 2005

KOTEN, T. *Škola? V pohodě! (2)*. Most: HNĚVÍN, 2009

ISBN 978-80-86654-25-6

MICHALÍK, P. *Zpracování diplomové a bakalářské práce na počítači*. Plzeň: ZČU, 2006

ISBN 80-7043-458-9

NOVOTNÝ, J. *Podklady k tvorbě projektů při výuce technických předmětů na ZŠ*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2007

ISBN 978-80-7044-878-6

SAUGOUT, ICHBIAH, *Život pro planetu Zemi*. Praha: Práh, 2009

ISBN 978-80-7252-246-0

TOMKOVÁ, *Učíme v projektech*, 2009

TONUCCI, F. *Vyučovat nebo naučit?* Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1991

ISBN 80-901065-1-X

VALENTA, J. (*Projektová metoda ve škole a za školou*) *Pohledy*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993

ISBN 80-7068-066-0

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1mcov%C3%BD_vzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%AD_program>)

(< http://www.metodiky.cz/download/vmegs_I_ukazka.pdf>)

(<<http://wiki.rvp.cz>>)

(<www.nadace-promeny.cz>)

(<www.kozodoj.cz>)

12 Seznam příloh

1. Zápis ze zasedání
2. Farma Kozodoj
3. Lesní pedagogika
4. Přírodní galerie

13 Přílohy

č. 1

Zápis ze zasedání:

1. Zahájení a uvítání přítomných Ing. Lucíí Touseckou
2. Úvodní slovo Ing. Jaroslava Bradáče, radního Karlovarského kraje
3. Průvodní řeč k projektu Jana Tandlera, ředitele Venkovského prostoru o.p.s.
4. Prezentace Katrin Weiner na téma „Šance a možnosti pro lektory ekologické výchovy v Sasku a Čechách“
 - seznámení s projektem, průběh na německé straně
5. Prezentace Ing. Vladimíra Dufka a Ing. Tomáše Prince, Dis. na téma „Ekologické, přírodní a další přístupy k řešení venkovních prostorů mateřských školek“
 - úpravy a modelace terénu, květnaté louky, vodní a akustické prvky, ukázka realizace MŠ Sokolov, diskuze k tématu
6. Krátká přestávka
7. Prezentace Ing. Zuzany Maceškové na téma „Inspirace dětem“
 - hrací prvky Richter, umělecké artefakty, dětská hřiště Lázeňských lesů
8. Přestávka – ochutnávka regionálních potravin
9. Prezentace Martina Chochela, Dis. na téma „Přírodní dětská hřiště“
 - základní principy, přírodní prvky, hmyzí hotely
10. Prezentace Ing. Martina Lípy na téma „Botanická zahrada SZeŠ Dalovice“
 - seznámení s botanickou zahradou v Dalovicích

11. Společná diskuze a výběr možných témat k dalšímu setkání

- příklady navržených témat: „Práce s vlnou (papírem, odpadovým materiálem)“, „Zážitkový kurz pro pedagogy na Kozodoji“, „Konkrétní příklady zavádění EVVO do MŠ a ZŠ“, „Společná setkání školy a rodičů dětí“ a další

Zápis zapsala: Ing. Lucie Tousecká

č. 2: Farma Kozodoj

Obr. 17 – zvířecí zajímavosti

Obr. 18 – u koníka

č. 3: Lesní pedagogika

Obr. 19 - „Sluší mi?“

Obr. 20 - stonožka

Obr. 21 - bludiště

Obr. 22 - „Řežeš, řežu, řežeme“

Obr. 23 - vůně dřeva

Obr. 24 - paleta lesních barev

Obr. 25 - přírodní výstava

Obr. 26 - puzzle

Obr. 27 – složené puzzle

Evidenční list

Souhlasím s tím, aby moje diplomová / bakalářská práce byla půjčována k prezenčnímu studiu v Univerzitní knihovně ZČU v Plzni.

Datum:

Podpis:

Uživatel stvrzuje svým čitelným podpisem, že tuto diplomovou / bakalářskou práci použil ke studijním účelům a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno	Fakulta/katedra	Datum	Podpis

